

Surdopedagogo PATARIMAI TĖVAMS, auginantiems 1–2 metų vaikus, turinčius klausos sutrikimų

Judesių lavinimas

Vienerių – dvejų metų vaikas vaikšto savarankiškai, vykdo paliepiamus, atlieka tam tikrus veiksmus: mēto kamuolį (į tolį, į taikinį, į krepšį), vieną ant kitos deda kaladėles.

Lavindami vaiko judesius, jam pasiūlykite:

- ❖ Iš vienodų kaladėlių sudėti bokštus.
- ❖ Užmaiti žiedus ant stovo (ant virvutės).
- ❖ Grupuoti daiktus pagal regimą vaizdą:
 - ✓ forma (kamuoliai, balionai, kaladėlės),
 - ✓ spalva (raudona, geltona, žalia, mėlyna),
 - ✓ dydis (didelis, mažas kamuolys).
- ❖ Kartu su vaiku žaiskite: maudykite, maitinkite, migdykite lėlę ar meškiuką (komentuodami).
- ❖ Skatinkite įsiminti žaislų (knygelių) vietas ir tvarkingai juos sudėti.
- ❖ Lipdyti iš (modelino) plastelino kamuoliukus, virvutes.
- ❖ Piešti (pieštukais, kreidelėmis, flomasteriais) įvairias linijas, brūkšnelius tuščiame popieriaus lape, apvesti trafaretus.
- ❖ Sudėti daiktus (paveikslėlių) iš 3-jų dalių, surasti porą duotam daiktui (paveikslėliui).
- ❖ Pamėgdžioti atliekamą veiksmą stebint, o vėliau pagal žodinį paliepiamą: paprastus rankų, galvos judesius, šuoliukus abiem kojom, trepsėjimus, įvairius plojimus.
- ❖ Vaikščioti tiesiai ir keičiant kryptį per ant grindų gulinčią lentą.
- ❖ Eiti į viršų (ir žemyn) lenta, pakelta vienu galu 10–15 cm virš grindų.
- ❖ Užlipti ant apverstos dėžės ir nuo jos nultipti.
- ❖ Peržengti kartelę (ištemptą virvę, pagalį), padėtą ant grindų, vėliau – pakeltą 10–20 cm.
- ❖ Labai svarbu kasdien atlikti artikuliacinio aparato mankštą: mėgdžiojant išsižioti–užsičiaupti, atkišti lūpas į priekį, ištempti jas šypsenai, iškišti liežuvį į vieną ir kitą pusę, aplaižyti lūpytes (galima jas patepti mėgstamu saldainiu, uogiene ar šokoladiniu kremu), papliaukšėti liežuviumi, kaip katytė „lakti pienelį“...

Kalbos formavimas

Vienerių metų vaiką reikia intensyviai mokyti suprasti ir atsakyti į klausimą kas?: mama, tete, baba, lova, lėlė, langas, stalas, kėdė, namas, vata ir t.t. (*Kas čia?, Kur katė?*).

- ❖ Su vaiku kalbėkite taisyklingai, išraiškingai, su intonacija, trumpais sakineliais, vengdami mažybinių žodelių.
- ❖ Žodžiais įvardykite ir patenkinkite vaiko norus, skatinkite juos reikšti veiksmu ir žodžiu „Duok“, „Noriu“. Pavadinkite veiksmus, kuriuos vaikas atlieka: neša, maudosi – pušku pušku, miega – a – a – a, valgo – niam niam (skanu), ate, labas ir pan.
- ❖ Nuolat veikite kartu su vaiku. Rodykite ir paprastais žodžiais vadinkite vaiko kūno dalis, rūbus, daiktus, žaislus – tai, kas jį supa artimiausioje aplinkoje. *Taip, kaip vaikas sugeba, skatinkite pamėgdžioti tariamus žodžius.*
- ❖ Rodykite jam paveikslėlius, kuriuose pavaizduotas gyvūnas, atliekantis aiškų judesį. Pvz., „Žiūrėk – katė bėga“. Kartokite frazę „katė bėga“ daug kartų. Tada klauskite vaiko: „Ką katė daro? Taip! Katė bėga. Parodyk, kaip bėga...“ *Džiaukitės bet koku vaiko bandymu pavadinti veiksmą. Veiklą kartokite su žaislais ir kitais paveikslėliais: miega, tupi...*
- ❖ Sakykite garsažodžius: „op – op“ (kamuolys), „au au“, „mū mū“, „miau miau“, „py – py“, „ko ko“, „tik – tak“ (laikrodis), „din – din“ (varpelis), „čiuku – čiuku“ (traukinys)...
- ❖ Skatinkite tarti žodžius: mama, tete, vaiko vardas, katė, du, raudona, žalia, lova, lele, langas, stalas, kėdė, namas, vata, batos, atia, neša, valo, miega, ploja ir t.t.
- ❖ Mokykite suprasti ir vykdyti paliepiamus: sėsk, stok, eik, tūpk, šok, duok, imk, parodyk, padėk... Skatinkite juos ištarti mamai (tėčiui, sėsei, broliui).
- ❖ Pratinkite vartoti dviejų žodžių frazes: „Čia mama, (va šuo)“... „Dar sausainių“, „Nenoriu pieno“, „Noriu au au“.
- ❖ Mokykite atpažinti, skirti raides ir aiškiai tarti garsus: A, O, U, P.
- ❖ Palydint judesiais, atlikti pratimus balsui iš sudėtų raidžių: PA__PA, PA__PA__PA__, PA PA PA (garsiai, tyliai, ilgai, trumpai).
- ❖ Antrųjų metų pradžioje vaikai pradeda tarti pirmuosius prasmingus žodžius, vėliau kalboje atsiranda trumpi dviejų žodžių sakiniai.

Vaiko kalbos vystymuisi reikalingas gyvas pašnekovas, akių kontaktas, gyvos emocijos ir sveika, gyva supanti aplinka. Jokie mobilūs telefonai, planšetės ar kompiuteriai neišmokys vaiko kalbėti.

- ❖ Kartu su vaiku stebėkite aplinką, aiškinkite įvairius reiškinius, atsakykite į nesibaigiančius „kas?“, „ką daro?“.
- ❖ Skaitykite iliustruotas pasakėles, atitinkančias vaiko amžių, sekite veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituokite jų veiksmus. Atkreipkite dėmesį į kalbos intonaciją ir skatinkite *pamatyti* kalbančio žmogaus veido išraišką.
- ❖ Deklamuokite trumpus eilėraštnukus, dainuokite linksmas daineles: *Viru viru košę, Gydu gydu katutes* ir pan...(kartu su vaiku judėdami pagal melodijos taktą, atlikdami tam tikrus judesius).
- ❖ Pratinkite skirti greitą ir lėtą būgno, dūdelės skambėjimą (lėtai – greitai plojant), žemą ir aukštą balsą (didelis – mažas šuo loja).
- ❖ Klausla skirti įvairius buitinius triukšmus: durų skambutį, trinksėjimą, beldimą, telefono skambutį, mašinos pypsėjimą, šaukšto skambesį į dubenėlį ir t.t.
- ❖ Vykdyti paprastas vieno – dviejų žodžių instrukcijas: sėsk, stok, tūpk, šok, eik, bėk, duok, imk, rodyk, padėk, pūsk (kartais jas būtina papildyti *imitacinio gesto instrukcija*).
- ❖ Vykdyti žodinius paliepus: „paridenk kamuolį“, „pabučiuok lėlytę“, „kur tavo batats?“, parodyti pirštuku prašomus dalykus paveikslėlyje, kūno dalis.
- ❖ Kartu su vaiku apžiūrėkite, lyginkite didelius ir mažus daiktus, mokykite atpažinti spalvą ir formą. Mokykite dėti daiktus į atitinkamo dydžio kiauřymes, įvairių spalvų dėžutes, kibirėlius. Ugdykite orientaciją erdvėje ir laike (aukštai – žemai, ant, po ir t.t.).
- ❖ Žaiskite žaidimus, loto („Gyvuliai“, „Žaislai“, „Spalvos“, „Šeima“, „Duok tokį pat“), tik atlikus veiksmą, įvardykite rezultatą: „Teisingai, aš parodžiau katę ir tu man davei katę. Tai katė *miau miau*.“

*Kur kreiptis
pagalbos?*

Dėl klausos įvertinimo, audiogramos:

- Miesto (raiono) poliklinika;
- LSMU Kauno klinikos;
- VU ligoninė Santaros klinikos.

Dėl vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo

Tėveliai, norintys gauti švietimo pagalbą, turi kreiptis į savo miesto (rajono) pedagoginę psichologinę tarnybą ir gauti vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo pažymą.

Pedagoginių psichologinių tarnybų ir švietimo pagalbos tarnybų kontaktus galima rasti ČIA.

Dėl klausos ir kalbos reabilitacijos

Surdopedagoginė pagalba ikimokyklinukams / mokiniams, turintiems klausos sutrikimų, ir surdopedagogo konsultacijos tėvams teikiamos šiose ugdymo įstaigose:

- Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, Filaretų g.36, LT-01210 Vilnius, tel. (8 5) 215 4427, el. p. rastine@lknuc.lt, www.deafcenter.lt
- Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, Uosio g.7, LT-50145 Kaunas, tel. (8 37) 331 872, 8 683 67847, el. p. direktore@kknuc.lt, www.kknuc.lt
- Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje, Parko g. 19, LT-37326 Panevėžys, tel. (8 45) 517 300, el. p. kurciuju@kurciujumokykla.lt, www.kurciujumokykla.lt

PATARIMUS TĖVAMS, auginantiems 1 – 2 metų vaikus, turinčius klausos sutrikimų, galite rasti:

<https://kknuc.lt/tevams>

<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departamentas/projektai/itraukiojo-ugdymo-galimybiu-pletra-i-etapas-nr-09-2-2-esfa-v-707-03-0001/>

*Parengė surdopedagogės Laimutė Gervinskienė ir
Jūratė Audronė Virkutienė
Projektas „Itraukiojo ugdymo galimybių plėtra, I etapas“
Nr. 09.2.2-ESFA-V-707-03-0001*